

**FUNDACJA
TOGATUS**
PRO BONO

BIULETYN DLA MŁODZIEŻY

Wykroczenia i przestępstwa wśród nieletnich

Zadanie jest finansowane z budżetu państwa w ramach dotacji celowej przekazanej Powiatowi Ostrowskiemu.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Powiat
Ostrowski

**FUNDACJA
TOGATUS**
PRO BONO

Każde działanie ma swoje następstwa. Są jednak takie czyny, które skutkują negatywnymi konsekwencjami, ingerencją państwa w wolność człowieka – karą.

Jeżeli ukończyłeś 17 lat i popełnisz czyn, który zabroniony jest przez ustawę karną, to dopuszczasz się przestępstwa lub wykroczenia. Jeżeli nie ukończyłeś 17 lat, to zgodnie z prawem traktowany jesteś jako nieletni.

Co do zasady karę mogą ponieść tylko osoby dorosłe, jednak nie oznacza to, że popełnienie przestępstwa przez osoby nieletnie jest dozwolone.

Wśród najczęściej popełnianych przestępstw przez nieletnich wyróżniamy:

- przestępstwa rozbójnicze – wymuszenia, kradzieże, rozboje,
- kradzieże,
- kradzieże z włamaniem,
- udział w bójce i pobiciu,
- naruszenie nietykalności cielesnej,
- zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy.

Kradzież może być zarówno przestępstwem jak i wykroczeniem. Jak zatem można je odróżnić?

To proste, jeżeli wartość zabranej rzeczy nie przekracza 500 zł to czyn traktowany jest jako wykroczenie. Jeżeli wartość ta przekracza 500 zł, nawet odrobinę to czyn traktowany jest jako przestępstwo.

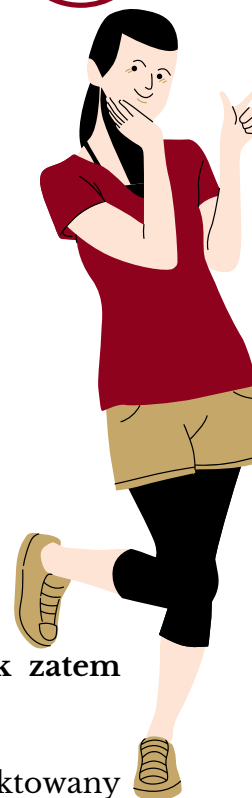
Kradzież z włamaniem ma miejsce, gdy sprawca pokonuje zabezpieczenie. Nie ma tu znaczenia trudność w jego pokonaniu ani to, czy była to np. kłódka czy zabezpieczenie elektroniczne.

Czym różni się bójka od pobicia?

Jeśli mówimy o bójce i pobiciu to trzeba pamiętać, że w tym czynie konieczny jest udział co najmniej trzech osób. Z bójką mamy do czynienia gdy wszystkie osoby biorące w niej udział wzajemnie się atakują. Z kolei w przypadku pobicia istnieje wyraźny podział na osoby atakujące i osobę lub osoby broniące się.

Nieletni odpowiada za popełnienie czynu karalnego, którym jest przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo określone wykroczenie.

Naruszenie nietykalności cielesnej to każde działanie wobec drugiej osoby, które nie jest przez nią akceptowane, np. uderzenie, kopnięcie, popchnięcie, uszczyplenie, uklucie, pociągnięcie za włosy czy polanie wodą. Jeżeli naruszenie nietykalności cielesnej spowodowało uszczerbek na zdrowiu – czyli naruszenie działania organizmu, np. poprzez złamanie kończyny, mamy do czynienia z lekkim lub średnim uszczerbkiem na zdrowiu, co stanowi już przestępstwo.

Groźba karalna sprawca grozi popełnieniem przestępstwa wobec drugiej osoby lub osoby jej najbliższej (np. rodzicom, rodzeństwu). Dodatkowo druga osoba musi rzeczywiście czuć się zagrożona i bać się, że groźba zostanie spełniona. Nie jest ważne w jaki sposób groźba jest przekazywana, może to nastąpić słownie, pisemnie lub nawet gestami.

Czy wiesz czym jest rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze?

Rozbojem nazywamy takie działanie człowieka, które polega na użyciu przemocy w celu dokonania kradzieży. Surowszą odpowiedzialność karną ponosi osoba, która w dodatku używa niebezpiecznego narzędzia (np. noża, broni, a nawet agresywnego psa).

Kradzież rozbójnicza polega na tym, że już po dokonaniu kradzieży sprawca używa przemocy, aby zatrzymać skradzione rzeczy.

Wymuszenie rozbójnicze różni się od rozboju tym, że w przypadku rozboju sam sprawca zabiera przedmioty, a w przypadku wymuszenia rozbójniczego zmusza ofiarę, by oddała mu pieniądze lub wartościowe rzeczy.

Z kolei wykroczenia, za które nieletni ponoszą odpowiedzialność wymienione są w Kodeksie Wykroczeń:

1. Posiadanie niebezpiecznych przedmiotów w miejscu publicznym – może to być np. nóż, maczeta, siekiera. Nie zawsze jednak będzie to wykroczenie, a jedynie wtedy, gdy istnieje przypuszczenie, że mogą one zostać użyte do popełnienia przestępstwa,

2. Zakłócenie spokoju lub porządku publicznego – najczęściej chodzi tu o hałasowanie, krzyki, włączanie alarmów w miejscach publicznych, puszczenie głośnej muzyki,

3. Wprowadzanie w błąd organu państwowego – najczęściej z czynnością legitymowania mamy do czynienia przy spotkaniu z policjantem. Ma on prawo nas legitymować i w tym celu musimy okazać mu dokument tożsamości lub podać swoje dane. Niewykonywanie wydawanych przez policjanta poleceń czy uniemożliwianie lub utrudnianie wykonywanych przez niego czynności również stanowi wykroczenie. Za takie zachowanie można nawet trafić do aresztu!

4. Niszczenie lub usuwanie ogłoszeń, znaków informacyjnych, ostrzegawczych umieszczonych przez organy państwowe. Znaki te mają za zadanie informować i ostrzegać obywateli, nie są one umieszczane bez powodu, a ich brak często może prowadzić do poważnych problemów,
5. Prowadzenie pojazdów bez prawa jazdy – np. samochodu osobowego, motoroweru, czy czterokołowca (kład),
6. Złośliwe dokuczanie innej osobie w celu wprowadzenia jej w błąd,
7. Kradzież, przywłaszczenie rzeczy innej osoby,
8. Niszczenie lub uszkodzenie rzeczy innej osoby,
9. Nieobyczajny wybryk – do takich zachowań możemy zaliczyć m.in. załatwianie potrzeb fizjologicznych w miejscu publicznym, leżenie na chodniku, lub innym miejscu publicznym w stanie nietrzeźwości,
10. Zaśmianie miejsc publicznych np. dróg, parków, ogrodów.

W powyższych przypadkach sąd, najczęściej na wniosek prokuratury, wszczyna wobec nieletniego postępowanie o demoralizację.

DEMORALIZACJA

Demoralizacją nazywamy rozprężenie moralne, brak dyscypliny, a ostatecznie dopuszczanie się przez osoby nieletnie różnego rodzaju czynów uznawanych za wykroczenia, a nawet przestępstwa.

Za powszechne przejawy demoralizacji nieletnich należy uznać takie zachowania wśród młodzieży poniżej 18 roku życia, jak: palenie papierosów, spożywanie alkoholu, zażywanie narkotyków, stosowanie agresji i przemocy, wandalizm, ale też przedwczesne podejmowanie życia seksualnego, wulgarne słownictwo, wagarowanie, uciekanie z domu. Wszystkie wymienione przejawy demoralizacji nieletnich mogą stanowić podstawę do wszczęcia postępowania w sprawach nieletnich w sądzie rodzinnym.

Z kolei wykroczenia, za które nieletni ponoszą odpowiedzialność wymienione są w Kodeksie Wykroczeń:

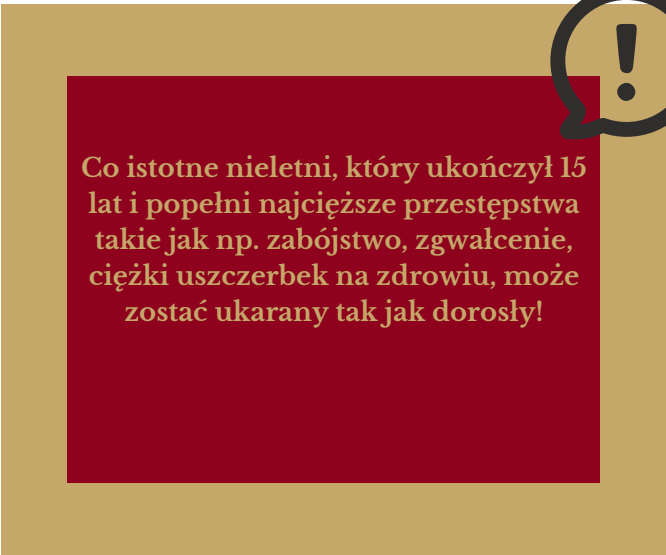
- naprawienia wyrządzonej szkody,
- wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej,
- przeproszenia pokrzywdzonego,
- podjęcia nauki lub pracy, bądź uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym,
- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
- zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia.

Ponadto sąd rodzinny może ustanowić wobec nieletniego:

- nadzór kuratora;
- skierowanie do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi;
- umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w rodzinie zastępczej zawodowej, która ukończyła szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim;
- umieszczenie w zakładzie poprawczym (jedynie w razie popełnienia czynu karalnego przez nieletniego, który ukończył 13 lat).

Postępowanie w sprawach nieletnich toczy się na wniosek osoby pokrzywdzonej lub innej osoby dorosłej, która posiada wiedzę na temat popełnienia przez nieletniego czynu zabronionego lub postępowania wskazującego na demoralizację.

W każdym przypadku sąd rodzinny może orzec jeden z wielu środków wychowawczych. Jednym z nich jest nadzór kuratora sądowego.

Co istotne nieletni, który ukończył 15 lat i popełni najcięższe przestępstwa takie jak np. zabójstwo, zgwałcenie, ciężki uszczerbek na zdrowiu, może zostać ukarany tak jak dorosły!

NADZÓR KURATORA

Kto może być objęty nadzorem kuratorskim?

Jeśli sąd uzna za stosowne zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratorskiego to może on zostać przyznany nieletniemu, czyli osobie od 13 do 17 roku życia, który dopuścił się czynu karalnego, a także osobie, która nie wkroczyła jeszcze w wiek dorosły, a przejawia zachowania wskazujące na demoralizację.

W sprawach o demoralizację zawsze również istnieje ryzyko, że sąd uzna iż należy ograniczyć prawa rodzicielskie rodzicom, którzy nie radzą sobie ze swoim małoletnim dzieckiem. Oczywiście sprawy o demoralizację mogą być znacznie cięższego kalibru, jak udział w grupie przestępczej, uprawianie nierządu, narkomania czy alkoholizm.

Kiedy małoletni może zostać objęty nadzorem kuratorskim?

Może się zdarzyć, że z różnych przyczyn zostanie zawieszona umieszczenie w zakładzie poprawczym. W takiej sytuacji kurator musi monitorować nieletniego, jego zachowanie, a także sytuację środowiskową.

Inną przyczyną objęcia nadzorem kuratorskim może być warunkowe zwolnienie z zakładu poprawczego. Wtedy kurator musi stale monitorować postępy w resocjalizacji nieletniego, a także zgłaszać do sądu wszelkie przejawy demoralizacji.

Jakie są narzędzia kuratora względem nieletniego objętego nadzorem?

Nadzór kuratora ma na celu to, aby młody człowiek wyszedł na prostą, zerwał kontakty ze środowiskiem, które sprowadza go na złą drogę oraz znalazł sobie w życiu pożyteczny cel i chciał wyjść z zła życiowego zakrętu. Tylko w takiej sytuacji resocjalizacja młodzieży jest skuteczna. Postępowanie w sprawach nieletnich ma służyć porzuceniu niewłaściwego i sprzecznego z prawem stylu życia.

Kurator sądowy, sprawując nadzór nad nieletnim, organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc nieletniemu w zmianie nagannych zachowań i postaw, w kierunku postaw społecznie akceptowanych. Do zakresu działania kuratora sądowego należy w szczególności:

1. kontrolowanie zachowania nieletniego w okresie wykonywania nadzoru;
2. odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu oraz kontaktowanie się z ich rodziną i szkołą lub miejscem nauki zawodu;
3. żądanie niezbędnych informacji i wyjaśnień od nieletniego lub innych osób objętych kontrolą lub na które nałożono obowiązki;
4. przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i gromadzenie niezbędnych informacji uzyskanych od np. szkoły czy sąsiadów;
5. podejmowanie innych czynności niezbędnych dla prawidłowego wykonywania środków wychowawczych;
6. udzielanie nieletniemu stosownej pomocy;
7. kontrolowanie wykonywania innych środków wychowawczych zastosowanych wobec nieletniego.

Jeżeli zachowanie nieletniego wskazuje, że jest on w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, kurator sądowy może zobowiązać nieletniego do poddania się badaniu w celu ustalenia w organizmie nieletniego obecności alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego.

NARKOMANIA WŚRÓD NIELETNICH

Nieletni, pomimo tego, że co do zasady nie podlega karze, odpowiada zarówno za posiadanie jak i udzielanie czy sprzedaż środków odurzających oraz substancji psychotropowych i psychoaktywnych – potocznie zwanych narkotykami.

Zgodnie z polskim prawem środkiem odurzającym nazywa się substancję działającą na mózg człowieka i są to m.in. opiaty i ich pochodne – heroina, morfina i kodeina, a także metadon i petydyna oraz konopie indyjskie i kokaina.

Substancje psychoaktywne i substancje psychotropowe to związki chemiczne, które mają wpływ na funkcjonowanie mózgu. Wpływ ten może powodować zmiany postrzegania, nastroju, świadomości, zaburzenia pamięci i zachowania.

Wśród substancji psychotropowych wyróżnia się m.in. środki halucynogenne, pobudzające np. amfetamina, uspokajające, nasenne i niektóre środki przeciwbólowe.

Zgodnie z art. 58 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii osoba, która udziela innej osobie narkotyków, ułatwia albo umożliwia ich użycie albo nakłania do ich użycia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Co ciekawe, jeżeli osoba ta udziela, ułatwia lub umożliwia użycie ww. środków małoletniemu, czyli osobie niepełnoletniej podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy aż do 8 lat.

Trzeba pamiętać, że surowsza kara grozi za **udzielanie innej osobie narkotyków**, jeżeli osoba ta chce uzyskać korzyść majątkową lub osobistą, czyli zarobić. Kara w takim przypadku wynosi od roku do 10 lat pozbawienia wolności.

Za **posiadanie narkotyków** grozi kara pozbawienia wolności do lat 3. Z kolei za posiadanie znacznej ilości narkotyków grozi kara więzienia od roku do aż 10 lat. Jeżeli sąd uzna czyn za wypadek mniejszej wagi, sprawca podlega karze grzywny, karze ograniczenia wolności lub karze więzienia do roku.

Jeżeli sprawcą opisanych czynów jest osoba nieletnia (13-17 lat) to odpowiada ona przed sądem rodzinnym za czyn karalny. Sąd rodzinny może zastosować wobec nieletniego środki wychowawcze i poprawcze.

Jeżeli Policja znajdzie narkotyki u osoby nieletniej może ona zostać umieszczona w policyjnej izbie dziecka. Zatrzymani w izbie dziecka nieletni znajdują się pod całodobową obserwacją policjanta – wychowawcy. Należy mieć na uwadze, iż następnie może zapaść decyzja o umieszczeniu nieletniego w schronisku dla nieletnich lub tymczasowym umieszczeniu w ośrodku wychowawczym.

